

κύματα ἀδιαλείπτως κυλιόμενα καὶ ὑπὸ τῆς ἀκατασχέτου ὀρμῆς τοῦ καταφερομένου ρεύματος ἀνηλεῶς μαστιζόμενα καὶ σχιζόμενα εἰς μεγάλα λευκὰ καὶ ἀφρίζοντα ῥάκη, καὶ νὰ προσατενίσωσι τὰ περιβάλλοντα αὐτοὺς σκοτεινὰ καὶ ἀσπλαγχνα δάση, ἅτινα ἴστανται ἐν τῇ μονοτόνῳ αὐτῶν πρασίνῃ περιβολῇ καὶ αἰωνίως πενθοῦσι παρελθόντας χρόνους, διαρρεῦσαντας αἰῶνας καὶ ἐκλιπούσας γενεάς. Καὶ ἔπειτα φαντάσθητε τὴν ἐπερχομένην νύκτα μὲ τὸ ψηλαφητόν της σκότος, τὸ ὁποῖον ἔτι μᾶλλον ἐπαυξάνουσιν αἱ κατὰμαυροι σκιαὶ τῶν δασωδῶν λόφων, φαντάσθητε ἐν τῇ σκότει ἐκείνῳ τὸν αὐτὸν ἀκατάπαυστον πάταγον τῶν καταρρακτῶν καὶ τὸν ἀναβρασμὸν τῶν κυμάτων, τὰς ἀορίστους καὶ δυσδιακρίτους ἐν τῇ σκότει μορφὰς αἵτινες ἐξάπτουσι τὴν φαντασίαν καὶ γεννῶσι νευρικὸν ἐρεθισμὸν καὶ φόβον, τὴν ἀποθάρρυνσιν, ἣν γεννᾷ ἡ ἐρημία καὶ ὁ φόβος τῆς παντελοῦς ἐγκαταλείψεως, — φαντάσθητε πάντα ταῦτα καὶ θὰ ἐννοήσετε τὴν ἀληθινὴν θέσιν τῶν δυστυχῶν ἐκείνων.» —

Ἀλλὰ καὶ οἱ ἄλλοι ἐκεῖνοι, οἵτινες μετὰ τοῦ Στάνλεϋ ἐξεκίνησαν τῇ 7. ὁκτωβρίου περὶ τὴν ἕκτην ὥραν τῆς πρωίας κατευθυνόμενοι πρὸς τὸν Κιλόγγα-Λόγγαν καὶ βαδίζοντες μὲ βήματα νεκροφόρων, δὲν εὕρισκοντο εἰς πολὺ καλητέραν θέσιν.

«Ὅτε παρετήρησα τοὺς ταλαιπώρους τούτους ἄνδρας» γράφει ὁ Στάνλεϋ «ἐξηντλημένους καὶ μετ' ἀγωνίας συρομένους, μοὶ ἐφάνη ὅτι ὀλίγαι μόνον ὥραι ἐχρειάζοντο ὅπως ἐπισφραγίσωσι τὴν τύχην των, ὅτι μετὰ μίαν ἀκόμη, ἴσως μετὰ δύο τὸ πολὺ ἡμέρας πᾶν σημεῖον ζωῆς θὰ ἠφανίζετο ἐξ αὐτῶν. Ὡς πῶς διηρῶν μὲ τὰ βλέμματα τοὺς ἀγρίου θάμνους ἀναζητοῦντες τὰς ἐρυδράς ῥάγας τοῦ φρυνίου, καὶ τοὺς πορφυρόχρους, μακροστρογγύλους καὶ δριμεῖς τὴν γεῦσιν καρποὺς τοῦ ἀμώμου! Ὡς πῶς ἐρρίπτοντο ἐπὶ τῶν ἀηδῶν βαλάνων τοῦ δάσους, καὶ μὲ ποῖα βλέμματα σπαρακτικὰ ἐζήτουν μήπως ἀνακαλύψωσιν ἐλεεινούς τινας μύκητας! Ἐν συντόμῳ, ἐν τῇ δεινοτάτῃ θέσει ἐν ἣ εὕρισκόμεθα οὐ-

δὲν ἐφαίνετο ἡμῖν ἀξιοκαταφρόνητον, πλὴν τῶν φύλων καὶ τῶν ζώων.»

Ἡμέραι χαρᾶς καὶ ἀγαλλιάσεως ἦσαν διὰ τοὺς δυστυχεῖς ὁδοιπόρους, ὡσάκις τυχαίως πῶς ἀνεκαλύπτετο που ἐγκαταλελειμμένη τις καλύβη, ἐν ἣ εὕρισκετο ὀλίγη τις τροφή. Ὀλίγοι καρποὶ βανανέας, δύο ἢ τρία κυάδια ἀραβοσίτου ἦσαν δι' αὐτοὺς ἡ ἀναβολὴ τοῦ θανάτου. Βραδέως προὔχῳρει ἡ πειναλέα φάλαγξ διὰ τοῦ πυκνοῦ δάσους· τὸ ἔδαφος ἤδη ἐγίνετο ἀνωφερές, καὶ οἱ δυστυχεῖς, ὑπὸ τῶν μόχθων καὶ τῆς πείνης ἐξηντλημένοι, ὤφειλον ἐν τούτοις μετὰ παλλούσης καρδίας νὰ ἀναβαίνωσι τὰς κλιτύας, τέμνοντες ἑαυτοῖς τὴν ὁδὸν διὰ τοῦ λοχμάδους δάσους. «Ὡ, ἦτο ἀρρήτως θλιβερόν, ἦτο σπαραξικάρδιον τὸ θέαμα» ἀναφωνεῖ ὁ Στάνλεϋ, «νὰ βλέπῃ τις τὴν ἀγωνίαν τοσούτων ἀνδρῶν, ἀκολουθούτων τυφλῶς ἓνα λευκόν, Εὐρωπαῖον, τοῦ ὁποῖου ἠγνόουν τὸν σκοπὸν καὶ περὶ τοῦ ὁποῖου οἱ πλείστοι ἐπίστευον ὅτι οὐδ' αὐτὸς ἴσως γινώσκει τί ζητεῖ καὶ τί ἐπιδιώκει. Ἦδη εὕρισκόμεθα εἰς ἀληθινὴν κόλασιν τῆς πείνης. Καὶ αὐτὸς ὁ δυστυχὴς ὄνος μου, τὸν ὁποῖον ἔλαβα μαζὶ μου ἐκ Σανσιβάρης, ἐδείκνυε συμπτώματα μαρτυροῦντα τὸ ἐπικείμενον τέλος του. Ἀπὸ τῆς 26. ἰουνίου ὅλας τὰς ἡμέρας οὐδὲν ἄλλο ἔτρωγε εἰμὴ φρύνιον καὶ ἄμωμον, τοῦθ' ὅπερ δὲν ἦτο κατάλληλος τροφή διὰ τὸ ταλαιπῶρον ζῶον. Διὰ τοῦτο ἀπὸ εὐσπλαγχνίας τὸν ἐθανάτωσα διὰ νὰ τελειώσω τὰ βάσανά του. Τὸ κρέας του διεμοιράσθη μετὰς μας μὲ τόσην ἀκρίβειαν ὥς νὰ ἦτο τὸ πολυτιμότερον πρᾶγμα τοῦ κόσμου, διότι τὸ πειναλέον στίφος εἶχεν ἐξαγριωθῇ καὶ ἠπεῖλει ἀπειθείαν. Ἀφοῦ τὸ κρέας διεμοιράσθη μετ' ἅκρας ἀμεροληψίας, ἠγέρθη φοβερὰ διαμάχη μετὰ ζυλοκοπημάτων ἔνεκα τοῦ δέρματος. Τὰ ὅσα ἠρπάγησαν ἀμέσως καὶ κατεδραύσθησαν, αἱ δὲ ὅπλα (οἱ ὄνυχες) ἐβράζοντο ἐπὶ πολλὰς ὥρας, οὕτως ὥστε οὐδὲν ἀπέμεινεν ἐκ τοῦ προσφιλοῦς μου ζώου εἰμὴ αἱ τρίχες καὶ τὸ χυδὲν αἷμα· ὁλόκληρον στίφος ὑαίνων δὲν θὰ κατεβρόχθιζε τὸ δυστυχὲς ζῶον μετὰ τοσαύτης ἐντελείας.»

(Ἔπεται συνέχεια.)

ΟΙ ΠΑΡ' ΗΜΙΝ ΑΡΙΣΤΟΙ.

Πολλάκις ἀκούομεν ὅτι ὁ δεῖνα ἢ ὁ δεῖνα εἶνε ἀριστοκράται. Τοῦτο ἐξελέγχει ἀμάθειαν. Αριστοκράτης δὲν δύναται νὰ σημαίνει, ἡ ἀνθρωπὸν ὅς τις ἀσκεῖ κράτος καὶ ἐξουσίαν ἐπὶ τῶν ἀρίστων τῆς πατρίδος του· ὅς τις εἶνε πάντων ὑπέρτατος ἢ ὑπέρτιμος, καὶ αὐτῶν τῶν ἀρίστων, καθὼς δημοκράτης δὲν δύναται νὰ σημαίνει, ἡ ἀνθρωπὸν ὅς τις ἀσκεῖ κράτος καὶ ἐξουσίαν ἐπὶ τοῦ δήμου, ἐπὶ τῶν δημοτῶν μίᾳς τινος χώρας. Ὡστε το μὲν ἀριστοκράτης καθίσταται οὕτω πῶς ταυτοσημον τοῦ βασιλεῦς, το δὲ δημοκράτης ταυτοσημον τοῦ τυράννου· ἀλλ' εἰς τα ἑλληνικὰ λεξικά ουδέτερον τῶν ἐπιθέτων τούτων ἀναφέρεται.

Το πολὺ, δυνάμεθα νὰ λέγωμεν ὅτι ὁ δεῖνα εἶνε ἀριστοκρατικός, ὁπαδὸς δηλαδὴ τοῦ ἀριστοκρατικοῦ πολιτεύματος, καθὼς καὶ ὅτι ὁ δεῖνα εἶνε δη-

μοκρατικός, ἦτοι ὁπαδὸς τοῦ δημοκρατικοῦ πολιτεύματος.

Ποῖον το ἀριστοκρατικὸν πολίτευμα; Το καθ' ὃ κυβερνῶσιν οἱ ἀρίστοι τῆς χώρας. Καὶ λοιπὸν οἱ Ἕλληνες ἡμεῖς ποῦ κυβερνώμεθα αὐθεντικῶς ὑπὸ ἀρίστων; Οὐδαμοῦ· διότι ὅπου μὲν τῆς Ἑσπερίας παροικοῦμεν ἐξουσιάζουν κυβερνήσεις αλλότριαι, ἐν Τουρκίᾳ δὲ καλοῦνται ὡς προεστώτες ἢ δημογέροντες, ἐπὶ τὸν τόπον ἀρίστων, οἰοῖδήποτε μούτεπερ ἀταμλαρ, (χρήσιμοι ἀνθρωποὶ) μετὰ τῶν ευπορωτέρων οικογενειάρχων, ἐστῶσαν οὗτοι καὶ οἰσπῶλαι, μηλωτοποιοὶ ἢ οἰσπῶλαι, μηδὲν ἔχοντες ἐπὶ τὸν τόπον μαρτυροῦν τὴν ἐξ ἀρίστου τινος οἴκου καταγωγὴν αὐτῶν· πολλάκις δὲ ὁ τίτλος χατζῆ (προσκυνητοῦ) ἀπετέλεσε καὶ μόνος οὗτος προσὸν λόγου ἀξίον πρὸς τὸ ἀξίωμα προεστώτος

και δημογέροντος, καθ' ὅτι δεν ἠδύνατο ν' ἀπέλθῃ εἰς τὸν Ἅγιον Τάφον ὁ μὴ κεκτημένος ἱκανὴν τινα περιουσίαν, ὥστε νὰ ἐπιχειρήσῃ τοιοῦτο ταξίδιον*). ἐν Ἑλλάδι δὲ διατελοῦμεν ὑπο βασιλείαν συνταγματικὴν, ἀγομένην καὶ φερομένην ὑπο τῶν βουλευτῶν, ἐν οἷς ἐνδέχεται μὲν νὰ συγκαταλέγωνται καὶ ἀρίστοι κατὰ τινα λόγον, ἀλλὰ καὶ πλείστοι ἄνθρωποι ἐκ τῶν κοινοτάτων καὶ οὐκ ολίγοι δὲ κάκιστοι· διότι παρ' ἡμῖν δὲν ζητεῖ ἡ ψήφος τοῦ λαοῦ τοὺς βουλευτὰς καὶ ἀκόντας δια τὸ βάρος καὶ τὰς εὐδύνας, ἀλλ' οἱ βουλευταὶ περισυλλέγουσιν σκανδαλωδῶς τὴν ψήφον καὶ ἀκούσαν, πρὸς τὰ ἴδια αὐτῶν τέλη. Πασίγνωστον τοῦτο καὶ ἀναντίρρητον.

Ὡστε ὁ ἀριστοκράτης εἶνε πρᾶγμα ἀνύπαρκτον. Μὴ λέγωμεν λόγους κενούς σημασίας· πολλὰ συνειδίσταμεν νὰ λέγωμεν χωρὶς νὰ ἔχωσιν τὸν τόπον τῶν. Μόνον ἀρίστους, μηδεμίαν ὅμως ἀσκοῦντας πολιτικὴν ἐξουσίαν ὥς ἐκ τοῦ ἀριστείου τῶν αὐτοῦ καὶ μόνου, ἐνδέχεται νὰ ἔχωμεν· ἀλλὰ τίνες οὗτοι καὶ ὅποιοι;

Ἀν θεωρήσωμεν τὰ ἐπώνυμα ἡμῶν ὥς μαρτυρίας παλαιᾶς γενεαλογίας καὶ κατὰ συνέπειαν ὥς ἀριστεία, πρῶτον πρέπει ν' ανατρέξωμεν εἰς τοὺς χρόνους τῆς ἑλληνικῆς εὐκλείας, ὅτε ὁ ἐξευγενισμὸς τοῦ ἀνθρώπου εἶχε μεταρσιωθῇ ἐν Ἑλλάδι εἰς ὕψος τέως ἀνυπέρβατον. Ἐκεῖ ονόματα περὶδοξα ἑστίων καὶ οἰκῶν ἀπαντῶσι πολλὰ, ἀλλὰ τὰ ἐσάρωσεν ὅλα ἡ ῥωμαϊκὴ κατάκτησις καὶ ἡ πρὸς ταῦτα ὀλιγογρία τοῦ ἐπελθόντος χριστιανισμοῦ, μυσαιτομένου τὸ ἑλληνικὸν ὄνομα καὶ συνιστῶντος ὥς πατρίδα «οὐ τὴν μένουσαν, ἀλλὰ τὴν μέλλουσαν», ἐν οὐρανοῖς δηλαδή.

Δεν ὑπάρχει ἀμφιβολία ὅτι, καθὼς μετὰ ξυφρεϊπῶν εὐρίσκονται ἐν τοῖς χώμασι καὶ μαργαρίται, θὰ ἐσώζοντο μέχρι τίνος χρόνου καὶ ἐκγόνοι τῶν Ἡρακλειδῶν, τῶν Κυψελιδῶν, τῶν Σκοπαδῶν ἢ ἄλλων μεταγενεστέρων τῆς Ἑλλάδος ἱστορικῶν οἰκῶν, ἀλλ' ὁ χρόνος κατέπιε τὰ ονόματα αὐτῶν· μόνον δὲ ἀπὸ τῆς βυζαντινῆς ἐποχῆς ἀπολίπονται ἡμῖν ἐπώνυμά τινα μαρτυροῦντα τὴν ἐκτοτε καταγωγὴν τῶν φερόντων αὐτὰ οἰκῶν, καίτοι καὶ τούτων τὰ ἐπιφανέστερα ἀπώλεσαν τὴν γνησιότητα, ἀφότου ἐδόθησαν ἐπὶ τῆς κολυμβήθρας ὥς βαπτιστικά ὀνόματα· καὶ τοῦτο διότι μετὰ τὴν πᾶσιν τοῦ βυζαντινοῦ κράτους, πολλοὶ ὑπο φιλοπατρίας φερόμενοι καὶ θέλοντες νὰ διαιωνίσωσιν εἰς τοὺς αὐτῶν ἐκγόνους τοῦλάχιστον τὰ ονόματα τῶν εὐσεβῶν βασιλέων, ἀνόμεζον τὰ τέκνα αὐτῶν ἐπὶ τοῦ βαπτίσματος Κομνηνοῦς, Καντακουζηνοῦ καὶ Παλαιολόγου ἢ Φωκάδας. Οὕτως ἔχομεν πολλοὺς τοιοῦτους ἕως σήμερον· ἄξιον δὲ παρατηρήσεως εἶνε, ὅτι ἀπὸ τῆς τουρκικῆς κατακτῆσεως ἐδόθησαν ὡσαύτως ἐν τῇ κολυμβήθρᾳ τοῦ βαπτίσματος καὶ ονόματα οἷα Ῥήγας καὶ Βασιλική· ὅχι δὲ μόνον, ἀλλὰ καὶ Σουλτάνης καὶ Σουλτάνα, εἰς τέκνα εὐσεβῶν χριστιανῶν, ἐλλήνων δὲ μάλιστα, τεθαμβημένων ὑπο τῆς ἐπικρατησάσης κατὰ τόπους φραγκικῆς ἢ ἰσλαμιτικῆς αἰγλης.

*) Ἐν παρόδῳ, δὲν βλέπω διατὶ τὴν λέξιν ταξίδι νὰ γράφωμεν δια τοῦ εἰ. Ἐκ τοῦ «ἐταξε νὰ πάγῃ νὰ προσκυνήσῃ» ἐλέχθη ὑπο τοῦ λαοῦ τὰμμα ἢ τὰξιμον καὶ ταξίδι, ὡς καὶ ῥῆμα ταξιδεῖω, ἀντι τοῦ ἀποδηῖω, ὁδοιπορῶ, καὶ ὄνομα ταξιδιότης, μεταπέσον εἰς τὴν σημασίαν οὐ μόνον τοῦ προσκυνητοῦ (pèlerin), ἀλλὰ καὶ παντός ὁδοιποροῦ (voyageur). Το εἰ λοιπὸν ἐδῶ τί ζητεῖ; Τί ἄλλο θέλει νὰ εἴπῃ;

Ἐννοεῖται ὅτι ὅσα τῶν καθ' ἡμᾶς ἐπωνύμων δὲν ἀναφέρονται ἐν τοῖς βυζαντινοῖς χρόνοις, ἦσαν τότε ἄσημα ἢ ἀνύπαρκτα· τὰ δὲ ἀμπλῆιστα τῶν σήμερον ἀκουομένων ἐπλάσθησαν ἐπὶ τῆς τουρκοκρατίας, ὧν τὰ παλαιότερα εἶνε μόλις διακοσίων ἢ τριακοσίων ἐτῶν. Καὶ ταῦτα μὲν ὅπωςδὴποτε μαρτυροῦν διαδοχὴν οἴκου, διαδοχὴν ἐστίας, ἀλλὰ ὅμως ἀναρίθμητα παρήγαγον οἱ Ὀθωμανοὶ ἐξ ἀπλῶν ὀνομάτων βαπτιστικῶν, ἢ ἐκ τοῦ επαγγέλματος τῶν φερόντων αὐτὰ, ἢ καὶ ἐκ χαρακτηριστικοῦ τινος σωματικοῦ, προσθέσαντες τὴν τουρκικὴν κατάληξιν εἰς οὔλου, σημαίνουσαν υἱόν, κατὰ τὸ καθ' ἡμᾶς πατρωνυμικὸν ἴδης καὶ ἀδης.

Οὕτω πως ὁ υἱὸς Σταυράκη τινος ἐπωνομάσθη Σταυράκογλου (υἱὸς Σταυράκη) καὶ ὁ υἱὸς εὐλασιώλου Γιαγτζόγλου (υἱὸς γιαγτζῆ, κοινῶς λαδᾶ) καὶ ὁ υἱὸς τυφλοῦ πατρος Κιόγλου (υἱὸς κιόρ, ἦτοι τυφλοῦ). Ἀλλὰ φανερόν ὅτι τὰ τοιαῦτα ἐπώνυμα οὐδὲ εἶνε, οὐδὲ δύνανται πλέον νὰ θεωρῶνται ὥς γενεαλογικά, διότι δηλοῦν ἀπλῶς ἐν βαπτιστικῶν ὄνομα διδόμενον εἰς τὸν τυχόντα, ἢ ἐν ἐπάγγελμα ὃ δύνανται νὰ ἔχωσιν πλείστοι κοινὸι ἄνθρωποι, ἢ τέλος ἐν ἐλάττωμα εἴτε προτέρημα σωματικόν, εἰς ὃ ὑποκείμεθα πάντες. Ἄλλως τε δὲ ταῦτα ἐξελέγχονται ὑπο τῆς καταλήξεως τῶν ὡς τουρκότευκτα καὶ οὐδόλως ἐθνικά.

Περὶ πλέον, οἱ Ὀθωμανοὶ καὶ εἰς πολλὰ τῶν ἡμετέρων βαπτιστικῶν ὀνομάτων προσεκόλλησαν τὰ ἐπίθετα καρὰ καὶ δελί, σημαίνοντα τὸ μὲν μέλαινα ἢ πολύν, τὸ δὲ παράφορον ἢ ἀριμάνειον, ἐπίθετα ἅτινα δίδουν ὡσαύτως καὶ εἰς ὁμοφύλους τῶν, οἷον Καρὰ Μουσταφᾶ, Καρὰ Ἀλῆ, Δελὶ Μεϊμέτ, Δελὶ Ὀσμάν, κτλ.

Πλην καὶ ἄλλα ὅπως τουρκόγλωσσα ἐπώνυμα ἀπεκτήθησαν ὑπο τῶν ἡμετέρων ἐπὶ τῆς μακρᾶς δουλείας· ἐπωνομάσθησαν, παραδείγματος χάριν, Παῖρακτάραι (σημαιοφόροι) καὶ Παλτατζῆδεις (σκαπανεῖς) καὶ Σιλιχτάραι (ὑπασπισταί)· πρὸς τούτοις δὲ Σαρῆδες (ξανθοὶ) καὶ Σισμάναι (παχύσαρκοι) καὶ Ζαῖφαι (ἀσθενικοὶ) κτλ. ἄνδρες Ἕλληνες, οἵτινες ἐκράτησαν ἐκτοτε τὰ ἐθνικῶς ἀκαταλόγιστα ἐπώνυμα ταῦτα, μὴ ἔχοντες ἄλλα πρὸ τούτων οἰκογενειακά, ὡς φαίνεται, ἐπεὶ ἀν εἶχον θὰ τὰ διετήρουν, ὡς διετήρησαν αὐτὰ οἱ Ὑψηλάνται*), οἱ Βοτσαραῖοι, οἱ Μαυροκορδάτοι (οἱ αὐτοὶ καὶ Μαυρογορδάτοι ἐν Χίῳ) καὶ ἄλλοι.

Τὸ λυπηρὸν εἶνε ὅτι καὶ ὑπο τοιαῦτα τουρκικὰ ἐπώνυμα διεκρίθησαν ἄνδρες πολλοὶ ἐν τῷ ἀγῶνι τῆς ἐλληνικῆς παλιγγενεσίας· καὶ τῶρα πῶς νὰ τὰ ἀποβάλωσιν οἱ ἐκγόνοι αὐτῶν; Μαρτυροῦν μὲν ταῦτα τὸ τέως ἀγενεαλόγητον τῶν πατέρων, ἀλλ' ἐκλείσθησαν ἐπὶ τοῦ ἀγῶνος ἐκεῖνου, καὶ οὕτω κατέστησαν ἀφετηρία νέων οἰκῶν ἱστορικῶν, ἀξίας ἀσυγκρίτως τιμιωτέρας τῆς τε

*) Λίαν πιθανόν εἶνε ὅτι τὸ ἐπώνυμον Ὑψηλάντης δὲν ἐγράφετο ἐξ ἀρχῆς οὕτω πως· ἀλλ' ἐπεὶ οἱ Τούρκοι ὃς δύνανται νὰ γράψωσιν οὕτε νὰ πρόφῳρῳσιν ἐν ἀρχῇ λέξεως ψ, σμ, σκ, στ, ἀν δὲν προτάξωσιν αὐτῶν ἐν Ἰ (ἰῶτα) ἔτρεψαν αὐτοὶ πρῶτοι εἰς Ἰψυλάντην τὸ ὄνομα Ψυλλάντην, ἰσως· καθὼς ἀντι νὰ εἰπωσι Ψαρά, προφέρουν Ἰψαρά· ἀντι Σμύρνη, Ἰσμύρνη· ἀντι Σκεντέρ, Ἰσκεντέρ, καὶ ἀντι σταυρος, ἰσταυρος. Ἀδελφός μου, διαμένων εἰς τὸ ἐνδότερον τῆς Μικρασίας, ἠθέλησέ ποτε νὰ ἔχῃ σφραγίδα φέρουσαν ὀλόγραφον τὸ ἐπώνυμόν του τουρκιστί· ἀλλ' ἐδέησε νὰ ἐκλέξῃ μετὰ δύο γραφῶν, Ἰσκιλίτης ἢ Σικιλίτης, ἐπεὶ Σκυλίτης δὲν ἦτο δυνατόν νὰ γράφῃ δια τουρκικῶν στοιχείων· ὥστε ἔκων ἄκων προέκρινε τὸ πρῶτον.

ΕΝ ΤΩ ΛΟΥΤΡΩ.
Εἰκὼν ὑπὸ H. Siemiradzky.

τῶν ἐν τῇ Ἑπτανήσῳ τιλοφορηθέντων ὡς κομήτων (conti) ὑπο ξένης-καὶ οὐχι-ἐθνικῆς-ἐξουσίας, δια τα τέλη αὐτῆς, καθὼς καὶ τῶν ἄλλων ἐκείνων οὐδ' οἱ βεζίραι ἀνέδειξαν κατα τους δύο τελευταίους αἰῶνας ἀνευ διακρίσεως καταγωγῆς, στέλλοντες αὐτοὺς εἰς τὰς παριστρίους Ἡγεμονίας ὡς τοπάρχας τῶν ἐκεῖ κελαρίων τοῦ Σουλτάνου, καὶ οἵτινες ἀπεκάλουν ἑαυτοὺς δια τοῦτο πρίγκηπας, καίτοι ὑποκείμενοι κατα πᾶσαν στιγμὴν εἰς παῦσιν καὶ ἀντικατάστασιν. Καὶ ἀνέχεται μὲν ἡ λοιπὴ Εὐρώπῃ τους ὑποβολιμαίους τούτους τίτλους, τοὺς επικυροῖ δὲ μάλιστα μὴ φροντίζουσα νὰ ἐξετάσῃ ἀν' ἦνε ἑλληνικοὶ γνήσιοι, καὶ ἀν' ἡ Ἑλλάς τους στέργῃ, ἀλλὰ παρ' ἡμῖν κινεῖν εἰς εἰρωνείαν ἀφότου τους ἀπεσκοράκισεν ἡ ἐν Τροϊζήνι ἐθνοσυνέλευσις· πρίγκηπας δὲ ἡμετέρους ἄλλους δὲν ἀνομολογοῦμεν, εἴμῃ τους βασιλόπαιδας.

Καὶ οὕτω ξένα μὲν παράσημα εἰς ἡμετέρους ἀπονεμόμενα δίδει ἀδειαν ἡ ἑλληνικὴ κυβέρνησις εἰς αὐτοὺς νὰ φέρωσιν ὅσα ἀν' θέλωσι καὶ ἀγαπῶσιν (ἔχομεν δ' ἐραστάς, μανιώδεις μάλιστα, τῶν τοιούτων ἀδύρματιων πολλούς, οἵτινες, — το ἀστείότατον — καὶ φωτογραφοῦνται μετὰ τούτων), ξένους δὲ τίτλους οὐδαμῶς.

Ὅσα οὕτως τὰ ἐπώνυμα τῶν εἰρημένων φραγκοχειροτονήτων κομήτων καὶ τουρκοπροβλήτων αὐθεντῶν εἶνε, ὡς γενεαλογικὴ ἀξία, ἀσυγκρίτως ὑποδεέστερα τῶν σωζομένων ἐπὶ παρ' ἡμῖν βυζαντινῶν, ὡς Νοταράδων, Χαλκοκονδυλῶν, καὶ ἄλλων.

Ὅσα τῶν παρ' ἡμῖν ἐπωνύμων τῶν ληγόντων εἰς ἰδῆς καὶ ὁποῦλος δὲν ἀνάγονται εἰς τους βυζαντινοὺς χρόνους, ὡς τὰ τῶν Στρατηγοπούλων, Ἀργυροπούλων καὶ ἄλλων, ἀπέχουν τοῦ νὰ πιστοποιῶσιν ἀρχαιότητα οἴκου, ἐπεὶ καθὼ πατρωνυμικὰ ὑπόκεινται εἰς πολλαπλασιασμόν πολλῶν μείζονα τοῦ τῶν ἄλλων οἰκογενειακῶν. Καθ' ἐκάστην γεννῶνται υἱοὶ Ἀντωνίων, Νικολάων, Βασιλείων, κλπ. κλπ., ἥτοι Ἀντωνόπουλοι καὶ Ἀντωνιάδαι, Νικολόπουλοι καὶ Νικολαῖδαι, Βασιλόπουλοι καὶ Βασιλειάδαι, ἐξ οὗ καὶ οἱ παλαιοὶ Ἀργυρόπουλοι αὐτοὶ ἀδικοῦνται· διότι τίς ποτε δ' ἀπαγορεύσῃ εἰς τους υἱοὺς παντός Ἀργύρη ἢ Ἀργυρίου το νὰ ἐπονομασθῶσιν Ἀργυρόπουλοι; Καὶ μίαν ἡμέραν πῶς θὰ διακρίνωνται ἐκεῖνοι ἐκ τούτων, ἀν' δὲν προσδέσωσιν εἰς το πατρωνυμικόν των καὶ νέον τι ἐπώνυμον;

Περὶ τῶν παρ' ἡμῖν φραγκικῶν ἐπωνύμων δὲν λέγω· ἀνάγονται εἰς ξένους οἴκους κατα το μᾶλλον ἢ ἥττον ἐγνωσμένους.

Ὅστε τριῶν σειρῶν ἔχομεν ἀρίστα ἐπώνυμα· πρῶτον ὅσα ἔχουν ευφήμως καὶ ἐπὶ τῶν βυζαντινῶν χρόνων, πλὴν τῶν βασιλικῶν, ἐπεὶ ταῦτα κατήντησαν βαπτιστικά, ὡς εἶπομεν. Δεύτερον, ὅσα διέπρεψαν ἀπο τῆς ἀλώσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, ἐν τοῖς γράμμασι καὶ ἐν τοῖς ἀγῶσι κατὰ Φράγκων καὶ Τούρκων· καὶ τρίτον, ὅσα ἐκλείδθησαν ἐπὶ τῆς παλιγγενεσίας τοῦ ἔθνους, ἔστωσαν καὶ τουρκόφωνα ἢ φραγκόφωνα πολλὰ ἐξ αὐτῶν. Μετὰ τούτων δ' εἶνε δίκαιον νὰ συγκαταριθμηθῶσι καὶ τὰ ἀναγόμενα εἰς ἀνδρας πολυτάλαντους, συντείναντας εἰς τὴν προκοπὴν καὶ τὴν ἀποκατάστασιν ἢ τὴν ευημερίαν τοῦ ἔθνους, καὶ ἀφειδῶς καταβαλόντας εἰς τοῦτο τὴν αὐτῶν περιουσίαν. Οἱ τοιοῦτοι δὲν ἐλείψαν εἰς το ἔθνος ἡμῶν μέχρι σήμερον, σχετικῶς πλείονες ἢ εἰς πᾶν ἄλλο, καὶ εἶνε ἀδίκον το

νὰ μὴ τους διακρίνωμεν τῶν ἄλλων πλουσίων οἵτινες θαμβόνουν· θέσει, ὡς εἰπεῖν, καὶ ὄχι φύσει. Ζηλεύονταί τῳόντι καὶ κολακεύονται οἱ μὴδὲν ἄλλο ἢ πλοῦσιοι, ἀλλὰ δὲν ἀγαπῶνται οὐδὲ τιμῶνται εἰλικρινῶς. Καίτοι παρίστανται ὡς ἀρίστοι καὶ αὐτοὶ δια τῶν χρηματικῶν μέσων ἅτινα διαθέτουν, διότι

«ὁ πλοῦτος καὶ ὁ ἥλιος τί πρᾶγμα δὲν στολίζουν;

«ἀφοῦ καὶ εἰς τὰ ἐντομα τὴν λάμψιν των δανείζον»

γινώσκει ὅμως ὁ κόσμος ὅτι εἰς τοῦτο καὶ μόνον συνίσταται το ἀριστεῖόν των, ἐκμηδενίζονται δὲ ἀνευ αὐτοῦ.

Καὶ ταῦτα μὲν ἐν συντόμῳ περὶ τῶν παρ' ἡμῖν ἀρίστων ἐπωνύμων, περὶ ὧν ἀπόκειται εἰς ἄλλους πληρεστέρα καὶ ἐμβριθεστέρα ταύτης ἐρευνᾶ· ἀλλ' εἶνε ἀρά γε ὄντως ἀρίστοι καὶ οἱ ταῦτα κληρονομήσαντες; Πολυφοβοῦμαι μήποτε λεχθῇ ὅτι δὲν ἐπελάμπρυναν αὐτὰ οἱ διαδεχθέντες· καὶ τοῦτο διότι αἱ ἐστία ἐξ ὧν προήλθον ὑπῆρχον ἀμοιροὶ διττῆς διδασκαλίας, ὑγιούς τε καὶ χαριέσσης. Ἡ ἐστία εἶνε τῶν ἀγαθῶν ἀνδρῶν το ἐργαστήριον. Δὲν ἀρκεῖ το νὰ κατάγεται τις ἐξ ευπατριδῶν· ἐνδέχεται νὰ κατάγεται ἐκ τοιούτων, καὶ νὰ ἦνε ἐξάμβλωμα τῆς κοινωνίας, εἰς ἐξέληθαι τῆς ἐστίας τῶν γονέων ἀκατέργαστος. Πρὸς τὸν ἐξευγενισμόν τῆς ψυχῆς ἀπαιτεῖται καὶ φύσις μὲν ἀγαθὴ, ἀλλὰ καὶ ἀγωγή ἐπιμελελημένη, ἣν πρῶτοι οφείλουν νὰ ἰθύνωσιν, ὅχι οἱ διδάσκαλοι, ἀλλ' οἱ γονεῖς, μάλιστα δ' ἡ μήτηρ, ἐνῶ μητέρας εἰς τοῦτο ἱκανὰς καὶ ἀξίας ἔχομεν εἰσέτι σπανίας. Τοιαύτας ἐπαγγέλλονται τὰ καθ' ἡμᾶς παρθεναγωγεῖα, καὶ ὅμως ἀκολουθοῦν σύστημα μαθημάτων ἐκτρέπον τοῦ σκοποῦ, ὡς ἀν' ἦσαν τὰ γραμματικά ὁ σκοπὸς καὶ ὄχι ἁπλῶς το μέσον. Το βλέπομεν, καὶ εἰμὲνομεν εἰς το αὐτο πλημμελέστατον σύστημα, πρᾶγον καρπὸς ὁσημέραι πικροτέρους· ἐπιφανείας στιλπνάς, ἀλλὰ ψυχὰς κιβδηλοῦς.

Ἀληθῆς ευπατρίδης εἶνε πᾶς ὅστις δια τῆς αὐτοῦ ἐκπαιδεύσεως, τῆς ἠθικῆς δὲ προ πάντων, περιποιεῖ τιμὴν εἰς ἑαυτόν, καὶ ἐπομένως εἰς τὴν πατρίδα, ἔστω καὶ ἀν' φέρῃ ἐπώνυμον τέως ἀσημον· ἀν' δὲ καὶ το ἐπώνυμον τοῦ συνιστᾷ ὡς γόνον οἴκου παλαιοῦ, τοῦτο εἶνε πρόσθετος ὑπὲρ αὐτοῦ ἐγγύησις, ἥτις ὅμως αὐτὴ καὶ μόνῃ εἰς οὐδὲν ὠφελεῖ· τοῦναντίον μάλιστα παρέχει ἀφορμὴν εἰς ονειδῆ καὶ σαρκασμούς.

Βαρεῖα ὑποχρέωσις εἶνε ἓν καλὸν ἐπώνυμον οἰκογενειακόν. Οἱ Γάλλοι λέγουσιν noblesse oblige, νοοῦντες ὅτι ὁ θέλων νὰ λέγεται καὶ νὰ τιμᾶται ὡς ευπατρίδης, ἀναλαμβάνει τὴν ὑποχρέωσιν ν' ἀποδεικνύῃ τοῦτο δια τῆς ευγενούς ἀγωγῆς τοῦ πρὸς πάντας· δια τῆς γνησίας παιδείας τοῦ εἰς τὴν ἰδίαν γλῶσσαν πρῶτον, καὶ κατα δεύτερον λόγον εἰς τὰς ξένας, δια τῆς μετριοφροσύνης καὶ εὐπροσηγορίας τοῦ, δια τῆς ἐλευθεριότητος καὶ ἀκεραιότητός τοῦ, δια τῆς φιλοπατρίας καὶ τῆς ἀνδρίας καὶ τῆς δικαιοσύνης τοῦ. Πολλὰ ἀρετὰ, ὡς βλέπετε, καὶ πάλιν δὲν εἶνε ὅλαι. Τοιαύτας ὑποχρεώσεις συνεπάγει ἓν καλὸν ἐπώνυμον οἰκογενειακόν. Ἀλλως, αὐτο καταπατεῖται αὐταναιρουμένον.

Τέλος, ἡ γνησία ευγένεια ἀγαπᾷ νὰ κατοικῇ ἐν τῇ ἀτμηλῇ καθαριότητι καὶ τῇ ἀπερίτῳ χάριτι.

Ἀλλ' ἀντι τούτων τῶν ἐρασμίων προτερημάτων, ἡ νεότης σήμερον, ἡ ἐπαγγελλομένη τὴν ἀρίστην παρ' ἡμῖν, περιορίζει τὴν δόξαν τῆς εἰς τὴν κομψότητα καὶ πολυτέλειαν τῆς περιβολῆς, εἰς το εὐμορφον βαβδίδιον,

εις τα ύψηλα περιλαίμια, εις την εκζεζητημένην τριχοστασίαν, εις τα κενα ληρήματα και εις ὅ,τι επιπόλαιον εν τοῖς ἡδέσι τοῦ εκδεδιτημένου φραγκοκόσμου, μη εξαρουμένου τοῦ βαρβάρου εκείνου τῆς μονομαχίας, τοῦ αγνώστου εις τους αναστήσαντας την Ἑλλάδα ἥρωας.

Ὅχι, δεν ἔχομεν ἀρίστους, καίτοι επλεόνασαν τα ἀρίστα ονόματα παρ' ἡμῖν. Ἀρίστους δεν ἔχομεν, διο και θριαμβεῦει σήμερον ἐπὶ πᾶσιν ὁ ἐπιδεικτικὸς πλοῦτος, ἀντιποιοῦμενος αὐτος τα ἀριστεία, διότι λαμπρα τρώγει και λαμπρα πίνει και λαμπρα περιβάλλεται.

Ι. ΙΣΙΔΩΡΙΔΗΣ ΣΚΤΑΙΣΗΣ.

ΕΑΡΙΝΑ ΚΥΜΑΤΑ.

Μυθιστόρημα ὑπὸ IBAN TOTIPPENIEF.

(Συνέχεια.)

Ἦτο φρωιοτάτη πρωΐα. Αἱ ὁδοὶ τῆς Φραγκοφούρτης, αἰτνες πρὸ μικροῦ εἶχον ἀρχίσῃ νὰ πληρῶνται ζωῆς και κινήσεως, παρείχον καθάριον και φιλόφρονα ὄψιν. Τὰ παράθυρα τῶν οἰκιῶν ἐφεγγόβουν και ἐλαμποκόπουν ὡς χρυσαυγῆς χάριτος· και μόλις ἡ ἀμαζα εἶχεν ἐξέλθῃ ἐξω τῆς πύλης, ὅτε ἀπὸ τοῦ κυανοῦ, μῆπως καταδαμβούντος οὐρανοῦ ἀντήχησαν τὰ λιγυρὰ τερετίσματα τῶν κορυδαλῶν. Αἰφνης παρὰ τινι καμπῇ τῆς ὁδοῦ ἐξόπισθεν μεγάλης τινος πλατάνου ἐγένετο ἐμφανὴς γνωστή τις μορφή· προὐχώρησε δύο ἢ τρία βήματα και εἶτα ἐστὴ ἀκίνητος. Ὁ Σανὶν παρετήρησε μετὰ πλείονος προσοχῆς ὅπως ἀναγνωρίσῃ ἀκριβῶς τὸ γνωστὸν ἐκεῖνο πρόσωπον: «ὦ, φραΐα συνάντησις... Εἶνε ὁ Αἰμίλιος!... Τοῦ εἶνε λοιπὸν γνωστή ἡ υπόθεσις;» ἠρώτησε στραφεὶς πρὸς τὸν Πανταλεόνε.

«Μὰ δεν σὰς εἶπα, ὅτι εἶμαι τρελλός;» ἀπήντησεν ὁ δυστυχὴς γέρων ἐν ἀπελπισίᾳ και ἐκβάλλων ἀσθενῆ τινα ἀλλ' ὀδυνηρὰν κραυγὴν. «τὸ κακόμοιρο δεν μὲ ἀφινε νὰ κλείσω ἡμῖν ὅλη τὴ νύχτα — ἐπὶ τέλους μὲ ἠνάγκασε σήμερον τὸ πρωὶ νὰ τοῦ διηγηθῶ ὅλην τὴν υπόθεσιν!»

(«Νᾶ, αὐτὴ εἶνε ἡ segretezza του!» εἶπε κατ' ἑαυτὸν ὁ Σανὶν.)

Ἡ ἀμαζα ἐφθασε τὸν Αἰμίλιον. Ὁ Σανὶν διέταξε τὸν ἀμαζηλάτην νὰ σταματήσῃ και ἐφώναζε εἰς τὸν Αἰμίλιον νὰ πλησιάσῃ. Μὲ βήματα δειλὰ και μὲ πρόσωπον κάτωχρον, ὅπως τὴν ἡμέραν ἐκείνην κατ' ἣν εἶχε προσβληθῇ ὑπὸ τῆς λιποψυχίας, ἐπλησίασεν ὁ Αἰμίλιος.

Μόλις ἤδυνάτο νὰ σταθῇ ὀρθιος.

«Τί ζητεῖτε ἐδῶ;» ἠρώτησεν ὁ Σανὶν αὐστηρῶς. «Διατί δεν ἐμείνατε ἐστὸ σπίτι;»

«Ἀφήσετέ με... ἀφήσετέ με νὰ ἔλθω μαζὶ σας!» ἐνέελισεν ὁ Αἰμίλιος μὲ τρέμουσαν φωνήν, και συνάπτων τὰς χεῖρας ὡσεὶ προσευχόμενος. Οἱ ὀδόντες του ἐπατάγουν, ὡς ὑπὸ πυρετοῦ. «Δεν θὰ σὰς εἶμαι ἐμπόδιον εἰς τίποτε· πάρετέ με μαζὶ σας — πάρετέ με μαζὶ σας!»

«Ἄν ἔχετε τὴν παραμικρὰν ὑπόληψιν, τὴν παραμικρὰν ἀγάπην πρὸς ἐμέ,» ἐξηκολούθησεν ὁ Σανὶν «πηγαίνετε ἀμέσως εἰς τὸ σπίτι ἢ εἰς τὸ μαγαζὶ τοῦ κυρίου Κλόβερ, μὴ μαρτυρήσετε εἰς κανένα τὸ παραμικρόν, και περιμένετε, ἕως ὅτου νὰ ἐπιστρέψω.»

«Ἔως ὅτου νὰ ἐπιστρέψετε;» ἠρώτησε μετὰ στεναγμοῦ ὁ Αἰμίλιος, καὶ ἡ φωνὴ του ἐφαίνετο ἐκλείπουσα, «Ἄλλ' ἐάν σὰς...»

«Αἰμίλιε!» ἐφώναζεν ὁ Σανὶν, διακόπτων αὐτόν, καὶ δεικνύων μὲ τὸ βλέμμα τὸν ἀμαζηλάτην «Αἰμίλιε! προσέξτε καλὰ! Σὰς παρακαλῶ, ἐπιστρέψατε ἐστὸ σπίτι! Κάμετε αὐτό, ποῦ σὰς λέγω, ἀγαπητέ μου φίλε, Αἰμίλιε! Ἄν πραγματικῶς μὲ ἐκτιμᾶτε και μὲ σέβασθε, ἐπιστρέψατε ἀμέσως εἰς τὸ σπίτι.»

Ὁ Σανὶν ἔτεινεν εἰς τὸν παῖδα τὴν χεῖρα. Ὁ Αἰμίλιος προσέδραμε μετὰ σπουδῆς, ἤρchiσε νὰ κλαίῃ μετὰ λυγμῶν, ἔδλιψε τὴν χεῖρα εἰς τὰ χεῖλη του, ἐπήδησε πέραν τῆς τάφρου, και ἀπεμακρύνθη τρέχων ἀνὰ τοὺς ἀγροὺς πρὸς τὴν Φραγκοφούρτην.

«Νᾶ και μία ἄλλη εὐγενὴς καρδιά!» ἐψιθύρισεν ὁ Πανταλεόνε. Ἄλλ' ὁ Σανὶν παρετήρησεν αὐτόν μὲ βλέμμα τοσοῦτον ἐπιτιμητικόν και πληρὴς μομφῆς, ὥστε ὁ γέρων συνεμαζεῦθη πάλιν εἰς τὴν θέσιν του ἐν τῇ γωνίᾳ τῆς ἀμάξης. Ἐνόησεν, ὅτι εἶχε πράξει μέγα λάθος νὰ ἐκμυστηρευσθῇ τὰ πάντα εἰς τὸν Αἰμίλιον, προσέτι δὲ ἠῤῥανε και ἡ ἐκπληξίς του ἀπὸ στιγμῆς εἰς στιγμὴν: ἦτο λοιπὸν πράγματι αὐτὸς ὁ Πανταλεόνε, ὅστις ἐπῆγαινε διὰ νὰ χρησιμεύσῃ ὡς μάρτυς εἰς μονομαχίαν, ὅστις παρήγγειλε τοὺς ἵππους και τὴν ἀμαζαν, ὅστις ἔκαμε ὅλας τὰς προετοιμασίας, και ὅστις κατέλιπε τὴν εἰρηνικὴν και

ἡσυχὸν κατοικίαν του κατὰ τὴν ἑκτην ὥραν τῆς πρωΐας; Διὰ νὰ γείνῃ δὲ πλήρης ἡ δυστυχία, ἤρchiσαν και οἱ πόδες του νὰ τοῦ πονοῦν.

Ὁ Σανὶν ἐθεώρησε καλόν, νὰ ἐνδαρρύνῃ και ἐμψυχώσῃ τὸν γέροντα, ἔσχε δὲ τὴν εὐτυχὴ ιδέαν νὰ τῷ κεντήσῃ τὴν μᾶλλον εὐαίσθητον χορδήν.

«Ποῦ εἶνε λοιπὸν ἡ ἀρχαία ἐκείνη τόλμη σας, ἀξιότιμε κύριε Τσιπατόλα; Ποῦ εἶνε ἡ ἀρχαία ῥώμη τῆς ψυχῆς — l'antico valor?»

Ὁ κύριος Τσιπατόλας ἀνῳήθησε τὸ σῶμά του και συνέσπασε τὰς ὀφρῦς.

«L'antico valor?» ἐπανέλαβεν ὁ γέρων μὲ βαθεῖαν φωνήν, «l'antico valor non è ancora spento (ἡ ἀρχαία ῥώμη δεν ἐσβέσθη ἀκόμη). Προσέλαβε δὲ πάραυτα ἀξιοπρεπῆ στάσιν και ἤρchiσε νὰ ὁμιλῇ περὶ τοῦ παρελθόντος σταδίου του, περὶ τῆς ὁπερας και περὶ τοῦ μεγάλου τενόρου Garcia — ὅτε δὲ ἐφθασαν εἰς τὸ Hanau, ὁ γηραιὸς Ἰταλὸς ἐφαίνετο ἀναλαβὼν ὅλας νεανικὸν σφρίγγος.

Ὅταν σκεφθῇ τις καλῶς, θὰ εἴρῃ ὅτι εἰς ὅλον τὸν κόσμον δεν ὑπάρχει πρᾶγμα τόσον ἰσχυρόν και συγχρόνως τόσον ἀνίσχυρον ὅσον ἓνας λόγος.

22.

Τὸ μικρὸν δάσος, ἐν τῷ ὁποίῳ ἐμελλε νὰ λάβῃ χώραν ἡ μονομαχία, εὐρίσκετο εἰς ἀπόστασιν ἡμισείας ὥρας δρόμου μακρὰν τοῦ Hanau. Ὁ Σανὶν και ὁ Πανταλεόνε ἐφθασαν πρῶτοι εἰς τὸ ἀρισμένον μέρος, ὅπως ὁ γέρων εἶχε προειπεῖ. Ἀφῆκαν τὴν ἀμαζαν νὰ περιμένῃ εἰς τὴν ὁδὸν πλησίον τοῦ δάσους, αὐτοὶ δὲ εἰσεχώρησαν εἰς τὸ δάσος και ἀνεξήτησαν τὴν σκιὰν τῶν πυκνοτέρων δένδρων. Ἐκεῖ εἶχον σχεδὸν μίαν ὥραν νὰ περιμένωσι τοὺς ἀντιπάλους τῶν.

Ὁ Σανὶν διήλθε τὴν ὥραν ταύτην ἀνευ δυσανεκτικῆς, περιπατῶν ἐν ταῖς μεταξὺ τῶν δένδρων ἀτραποῖς, ἀκροφύμενος τὸ κελεύδημα τῶν πτηνῶν, παρατηρῶν τὰς περιπατῶντας χρυσαλλίδας, και προσπαθῶν, ὅπως οἱ πλείστοι ῥῶσοι εἰς ὁμοίας περιστάσεις, νὰ μὴ σκέπτεται τίποτε. Μίαν μόνην φοράν ἐβυθίσθη πρὸς στιγμὴν εἰς θλιβεροὺς συλλογισμοὺς: εἶχε φθάσει πλησίον νεαρᾶς τινος φιλόρας, ἥτις κατὰ πᾶσαν πιθανότητα ὑπὸ τοῦ χθεσίου ἀνεμοστροβίλου λυγισθεῖσα ἔκειτο ἤδη μαραινόμενη και θνήσκουσα. «Αὐτὸ ἴσως εἶνε τὸ σύμβολον τῆς ἰδικῆς μου τύχης!» εἶπε κατ' ἑαυτὸν παρατηρῶν τὸ δένδρον τεθλιμμένο. Ἀλλὰ μετὰ μίαν στιγμὴν ἤρchiσε πάλιν εὐθυμος νὰ τραγουδῇ, ἐπήδησεν ὑπεράνω τῆς φιλόρας και ἐξηκολούθησε τὸν περιπάτον του.

Ὁ Πανταλεόνε εὐρίσκετο εἰς ὅλας διάφορον ψυχικὴν διάθεσιν: ἐγόγγυζεν, ἀνεστέναζεν, ἐβλασφήμει και ὕβριζε τοὺς Γερμανοὺς, και ἐτριβεν ὅτε μὲν τὴν ῥάχιν του, ὅτε δὲ τὰ γόνατά του· μάλιστα δὲ και ἔχασματὸ ἀπὸ τὴν πολλήν του ταραχὴν, τοῦθ' ὅπερ παρείχε κωμικωτάτην ἐκφρασιν εἰς τὸ μικρὸν και καταζαρωμένον πρόσωπόν του. Ὁ Σανὶν μετὰ μεγάλης δυσκολίας κατάρθωνε νὰ συγκρατῇ τὸν γέλωτα, ὡς αἰς παρητρεῖ τὸν γέροντα.

Ἐπὶ τέλους ἤκουσαν τὸν κρότον πλησιαζούσης ἀμάξης. «Νᾶ τους, ἔρχονται!» εἶπεν ὁ Πανταλεόνε και ἠνωρθώθη μετὰ τινος νευρικοῦ τρόμου, τὸν ὁποῖον ὅμως ἀμέσως προσεπάθησε νὰ καλύψῃ λέγων: «Μπρρρ! ὁ ἀέρας εἶνε ἀρκετὰ ψυχρὸς σήμερα πρωὶ.»

Ἐπὶ τῆς χλόης και ἐπὶ τῶν φύλλων ἔκειτο εἰσέτι πολλὴ δρόσος, ἀλλ' ἡ υπόκωφος ζέση εἶχεν εἰσδύσῃ και εἰς αὐτὸ δάσος.

Οἱ δύο ἀξιωματικοὶ ἐγένοντο ἤδη ὁρατοὶ μεταξὺ τῶν δένδρων.